

Галина Коломоєць,
кандидат педагогічних наук,
старший дослідник,
начальник відділу науково-методичного
забезпечення підвищення якості освіти,
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», Київ
ORCID ID 0000-0002-4315-3977
g0978423267@gmail.com

Олег Бондарчук,
завідувач відділу національно-патріотичного виховання,
Український державний центр
національно-патріотичного виховання,
краєзнавства і туризму учнівської молоді МОН України, Київ
ORCID ID 0000-0001-9808-2582
zoriany@ukr.net

Денис Бондарчук,
заступник директора з виховної роботи,
Український державний центр
національно-патріотичного виховання,
краєзнавства і туризму учнівської молоді МОН України, Київ
ORCID ID 0000-0001-5815-9434
denistur@ukr.net

ВСЕУКРАЇНСЬКА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКА ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНА ГРА «СОКІЛ» («ДЖУРА»): КІЛЬКІСНИЙ ТА ЯКІСНИЙ АНАЛІЗ

У статті актуалізовано питання патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Обґрунтовано проведення військово-патріотичних ігор, які довели свою ефективність, зокрема Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»), окреслено її мету та завдання.

Визначено цінність військово-патріотичних ігор у контексті виховання патріотизму молодого покоління. Доведено, що військово-патріотичні ігри мають необхідний виховний потенціал для виховання громадян-патріотів, які шанують українські традиції, бережуть та примножують духовні цінності, здатні реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства.

Актуалізовано питання удосконалення виховних впливів військово-патріотичних ігор. Проаналізовано результати анкетування учасників Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).

Проведено віковий, гендерний та регіональний аналіз учасників дослідження. Розкрито питання проведення в освітніх закладах заходів патріотичного спрямування, системності залучення учнів. Охарактеризовано знання учасників щодо ігор патріотичного спрямування.

Проаналізовано пріоритетність видів (тем) занять у грі «Джура». Зроблено висновки щодо ключових характеристик, притаманних військово-патріотичним іграм.

У подальших наукових розвідках варто ретельно проаналізувати та описати регіональні, гендерні, вікові особливості результатів анкетування. Стаття описує результати проведеного дослідження; містить 5 діаграм, перелік використаних джерел.

Ключові слова: патріотичне виховання, військово-патріотичні ігри, діти, учнівська молодь, дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»).

Halyna Kolomoiets, Oleh Bondarchuk, Denys Bondarchuk. All-ukrainian children's and youth military patriotic game «Falcon» («Jura»): quantitative and qualitative analysis

The article updates the issue of patriotic upbringing of children and school youth. The use of military-patriotic games that have proven their effectiveness and efficiency, in particular the All-Ukrainian children's and youth military-patriotic game «Falcon» («Jura»), is justified, its purpose and main tasks are outlined. The value of military-patriotic games in the context of patriotism education of the younger generation is outlined.

It has been proven that military-patriotic games have the necessary educational potential for educating the defenders of state sovereignty, integrity and independence of the Motherland as highly moral citizens-patriots who respect Ukrainian traditions, protect and multiply spiritual values, able to realize their potential in the conditions of modern society, the issue of improvement is actualized educational influences of military-patriotic games.

The results of the survey of the participants of the All-Ukrainian children's and youth military-patriotic game «Falcon» («Jura») were analyzed. An age, gender and regional analysis of survey participants was conducted; the issue of holding patriotic events in educational institutions, the systematic involvement of students in activities in patriotic circles is revealed. The participants' knowledge of patriotic games was identified and characterized. The priority of types (topics) of classes in the game «Jura» was analyzed. Conclusions are made regarding the key characteristics inherent in military-patriotic games.

Key words: *patriotic education, military-patriotic games, children, student youth, children's and youth military-patriotic game «Falcon» («Jura»).*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Велика увага педагогів до вирішення проблеми патріотичного виховання молоді впливає, зокрема, із завдань, що містяться в Указі Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» [5]. Для сучасної педагогічної практики у контексті виховання патріотизму учнівської молоді видається доцільним використання військово-патріотичних ігор, які довели свою ефективність та дієвість.

Яскравим прикладом такої гри, яка має потужний виховний потенціал, є Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»). Гра проводиться щорічно з 2003 року. Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура») затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про деякі питання дитячо-юнацького військово-патріотичного виховання» від 17 жовтня 2018 р. № 845 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 143 від 26.02.2020, № 367 від 13.05.2020). Метою проведення Гри є виховання захисників держави, свідомих громадян-патріотів, які шанують та плекають традиції та духовні цінності Української держави, володіють відповідними вміннями, навичками та знаннями, здатні до самореалізації в сучасних умовах [3].

Основні завдання Гри концентруються на таких ключових аспектах:

- виховання дітей на принципах відданості Батьківщини, цінності суверенітету та незалежності нашої держави, українських національних історичних традицій;
- усвідомлення цінностей, засадничих для Української державності: гідність, воля, самобутність, національна ідентичність;
- формування компетентностей, необхідних для захисту Батьківщини, її суверенітету;
- створення виховного простору через реалізацію дієвих форм та методів роботи з дітьми через надання можливостей для проявів власної активності та самореалізації;
- актуалізація досвіду для прояву активної громадянської позиції та прийняття рішень з метою участі у житті суспільства;
- популяризація безпеки життєдіяльності, здорового та безпечного способу життя, активного дозвілля;
- розширення міжрегіональних взаємозв'язків дітей та молоді з різних регіонів України та за її межами, формування навичок ефективної взаємодії;
- зацікавлення учнівської молоді до вивчення історії України, її боротьбу за волю та незалежність, формування історичної пам'яті через дослідження архівних документів, наукових джерел тощо;
- популяризація національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання через канали мас-медіа;

- поширення та популяризація української мови серед учнівської молоді через проведення різноманітних активностей [3].

Цінність військово-патріотичних ігор у контексті виховання патріотизму полягає у вихованні в учнівської молоді відданості принципам та цінностям держави, популяризації здорового і безпечного способу життя, організації змістовного дозвілля, удосконаленні системи військово-патріотичного виховання учнівської молоді.

Таким чином, військово-патріотичні ігри володіють необхідним виховним потенціалом для виховання високоморальних громадян-патріотів, які шанують українські традиції, бережуть та примножують духовні цінності, здатні до самореалізації в невизначених умовах сьогодення. Відтак, актуалізується питання удосконалення виховних впливів військово-патріотичних ігор, зокрема військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»). З цією метою було проведено відповідне дослідження.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Аналіз наукових психолого-педагогічних джерел засвідчує, що виховання патріотизму засобами військово-патріотичних ігор є актуальною і, разом з тим, недостатньо розробленою темою в теорії та методиці виховання. Відтак, є важливим оновлення та осучаснення змістового наповнення патріотичного виховання у процесі військово-патріотичних ігор.

Феномен патріотизму має міждисциплінарний характер та є предметом вивчення філософської, психологічної, педагогічної, історичної наук. Дослідження цього поняття ґрунтується на працях філософів, психологів, педагогів, таких як І. Бех, С. Гончаренко, К. Журба, Г. Сковорода, Р. Сойчук, В. Сухомлинський, І. Франко, К. Чорна, Т. Шевченко, П. Юркевич та інші.

Як зазначає М. Тимчик, військово-патріотичні ігри є ефективною формою патріотичного виховання. Впровадження у практику роботи з дітьми таких ігор сприяє підвищенню в здобувачів освіти рівня патріотичної вихованості, розширює педагогічний інструментарій для поглиблення відповідних знань, формування умінь й навичок, важливих для майбутніх захисників Вітчизни, отримати новий цікавий та корисний досвід. Систематичне й цілеспрямоване проведення військово-патріотичних ігор сприяє формуванню в учнів позитивних емоцій, поваги та вдячності до тих, хто захищає рідну країну від ворогів. Такі захисники є для дітей та молоді взірцями поведінки [4].

Мета статті полягає у різноаспектному аналізі результатів дослідження через анкетування учнівської молоді та педагогів-практиків щодо підвищення ефективності патріотичного виховання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання низки завдань:

- віковий, гендерний та регіональний аналіз учасників анкетування;
- аналіз статистичних даних щодо систематичності проведення в освітніх закладів заходів патріотичного спрямування;
- виявлення знань учасників щодо ігор патріотичного спрямування;
- аналіз системності залучення учнів до діяльності в гуртках патріотичного спрямування;
- удосконалення гри «Сокіл» («Джура») через аналіз відповідей учасників щодо пріоритетних видів (тем) занять тощо.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. З метою з'ясування рівня вихованості патріотизму та виявлення активності діяльності в період війни було проведено анкетування учасників гри «Джура». Дослідження ініційовано Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, Головним штабом гри «Джура» за сприяння Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» та Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України.

До анкетування були залучені: діти та учнівська молодь, дорослі лідери (виховники джур, керівники роїв та куренів, таборова старшина, тренери, інструктори, члени штабів, організатори проведення Гри), педагоги. Презентуємо кількісні та якісні характеристики цього дослідження.

Всього в анкетуванні взяло участь 5125 осіб з 23 областей України: Вінницька – 155 учасників; Волинська – 159; Дніпропетровська – 757; Донецька – 303; Житомирська – 159; Закарпатська – 269; Запорізька – 29; Івано-Франківська – 410; Київська – 237; Кіровоградська – 353; Луганська – 50; Львівська – 14; Миколаївська – 20; Одеська – 435; Полтавська – 435; Рівненська – 11; Сумська – 111; Тернопільська – 419; Харківська – 99; Хмельницька – 275; Черкаська – 136; Чернівецька – 256; Чернігівська – 307 учасників (рис. 1).

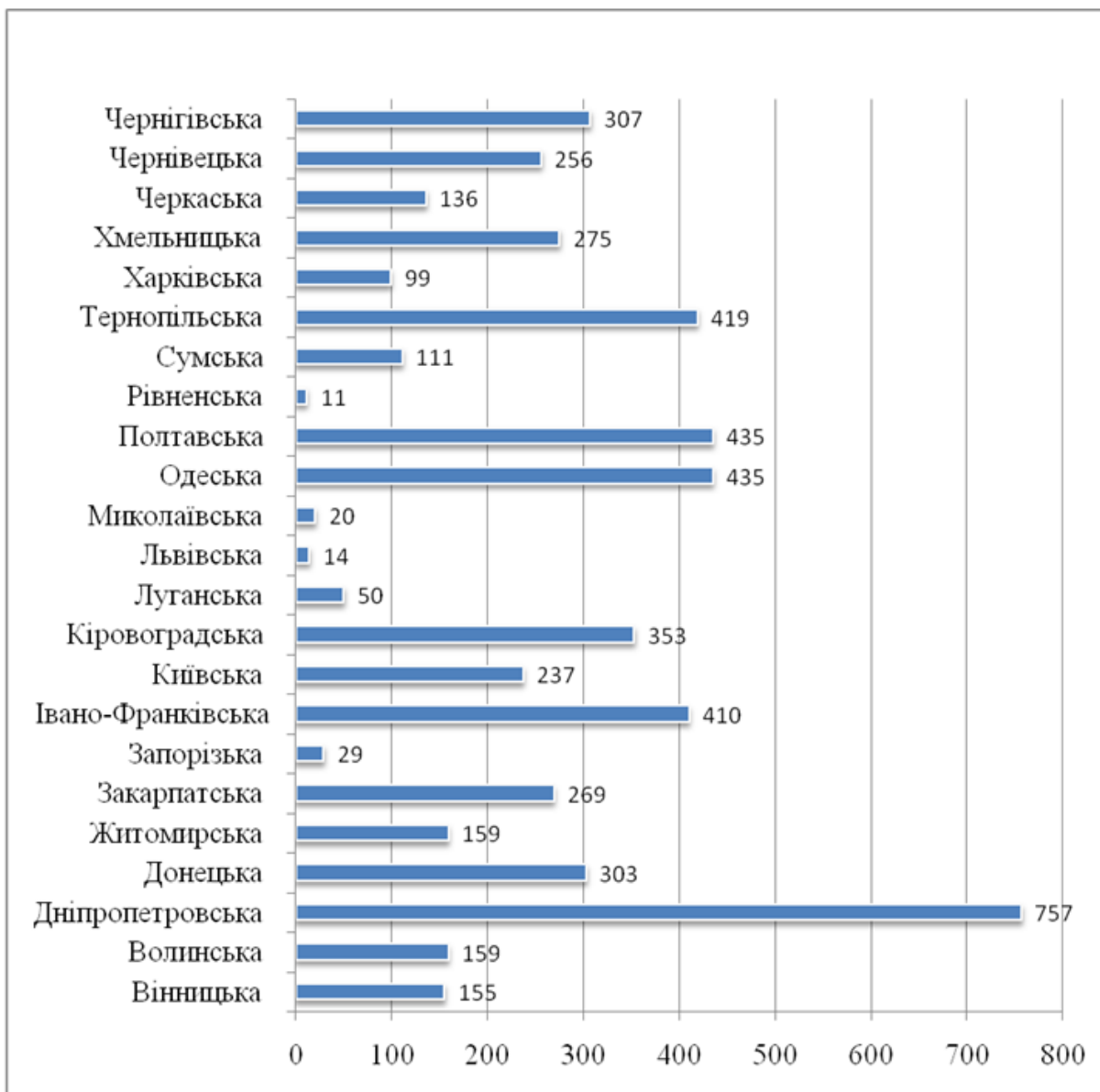

Рис. 1. Кількість учасників анкетування гри «Джура» залежно від області.

Гендерний розподіл учасників наступний: чоловіки – 42,8% (2193 особи); жінки – 57,2% (2932 особи).

Оскільки дослідженням було охоплено учасників різного віку (учнів, педагогів, керівників роїв та куренів, виховників, тренерів тощо), для якісного аналізу було важливим визначити відсоткове співвідношення вікових категорій. За віковою ознакою учасники розподілилися наступним чином:

- 6–9 років – 2,4% (124 особи);
- 10–12 років – 16,1% (825 осіб);
- 13–14 років – 27,2% (1394 особи);
- 15–17 років – 40,2% (2059 осіб);
- від 18 років – 14,1% (723 особи);

Таким чином, було охоплено дітей та учнівську молодь, які беруть участь у змаганнях і конкурсах I (районного, міського, ОТГ), II (обласного та Київського міського), III (Всеукраїнського) етапів Гри в різних вікових групах, а також педагогів, виховників, організаторів, тренерів. Також серед респондентів були діти та дорослі, які не є учасниками гри або беруть участь в інших заходах (рис. 2).

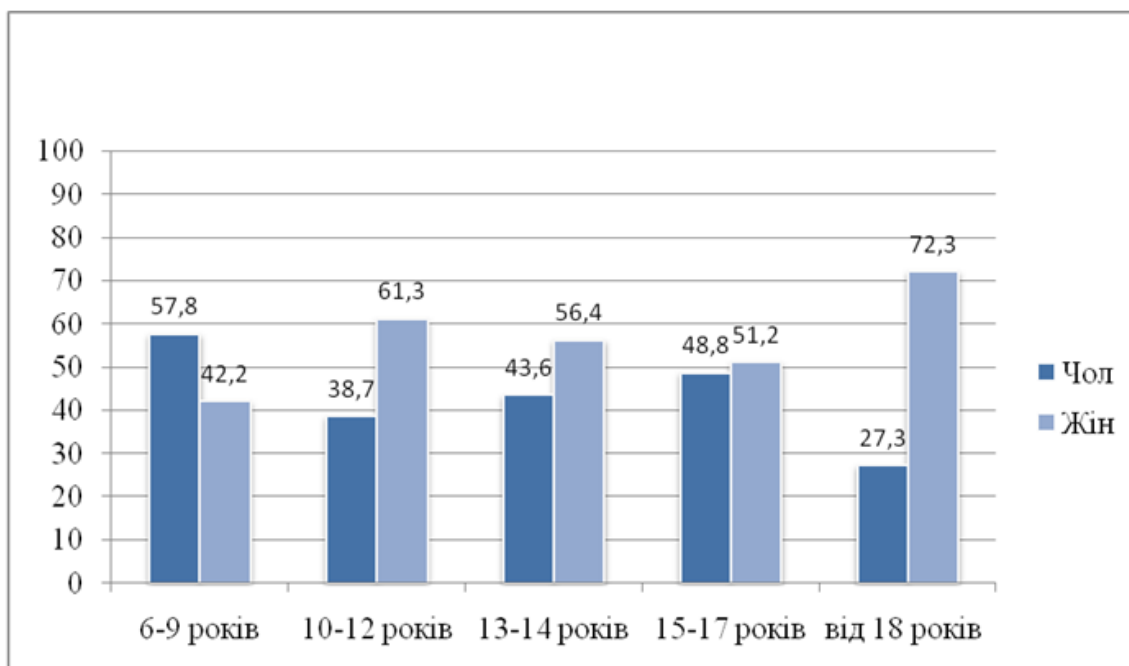

Рис. 2. Віковий та гендерний розподіл учасників анкетування гри «Джура».

Оскільки метою гри «Сокіл» («Джура») є патріотичне виховання учнівської молоді, для дослідження було важливим з'ясувати, з якою періодичністю в освітніх закладах проводиться виховна робота патріотичного спрямування (рис. 3).

На запитання «Як часто у Вашій школі проводяться заходи патріотичного спрямування?» респонденти відповіли таким чином:

- постійно – 5,4%;
- два і більше разів на тиждень – 20,8%;
- один раз на тиждень – 28,2%;
- один-два рази на місяць – 36,1%;
- дуже рідко – 8,7%;
- не знаю – 0,8%.

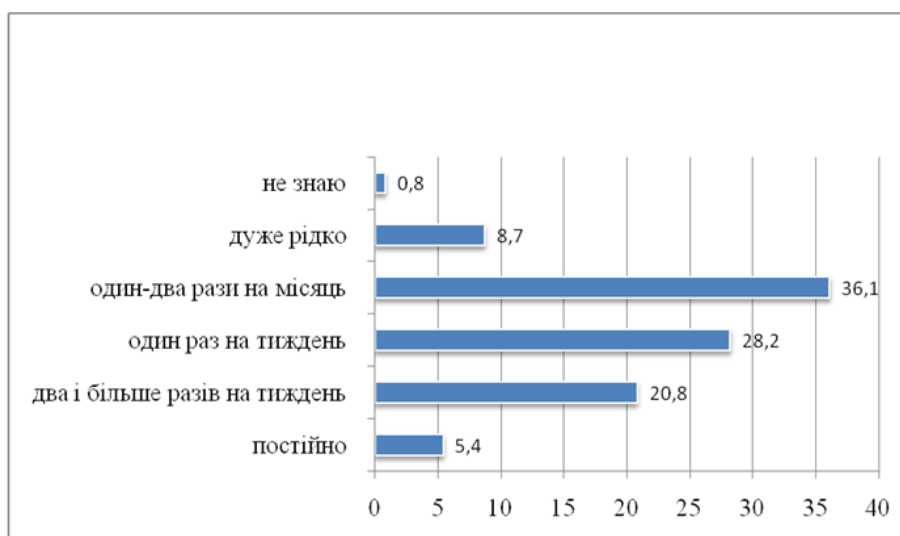

Рис. 3. Розподіл відповідей учасників анкетування на запитання «Як часто у Вашій школі проводяться заходи патріотичного спрямування?».

Зазначимо, що у більшості закладів робота проводиться системно. Негативним фактором є подекуди спорадичний характер такої діяльності.

Частина респондентів (0,8%) не змогли визначитися з відповіддю («Не знаю», «Не пам'ятаю», «Я тільки недавно вчуса в цій школі, тому не можу відповісти», «Дуже давно колись проводили, напевно воєнний стан не дає проводити патріотичні заходи» тощо).

5,4% респондентів наголосили, що така робота проводиться постійно («Така робота проводиться завжди», «Це щоденна робота», «На уроках «Мистецтва» майже в кожній темі можна продемонструвати українську інтерпретацію або віддзеркалення культурно-національних явищ, про які наголошуються учителем під час уроку», «Постійно проводяться зустрічі з військовими, ветеранами, культурно-мистецькі заходи патріотичного спрямування», «Усі наші уроки спрямовані на виховання патріотів», «Систематично протягом року, наприклад: посвята в Джури, військово-патріотична гра «Джура», квести історико-патріотичного спрямування, захист проєктів на історико-патріотичні теми, мітинги біля пам'ятника Героям небесної сотні, перегляд кінофільмів на військову тематику, тематичні години спілкування з офіцерами-вихователями, зустрічі з відомими людьми міста, екскурсії містами України, відвідування театрів, музеїв», «Постійно на виховних годинах, а також на уроках української та зарубіжної літератури», «Кожного ранку співаємо патріотичні пісні, елементи патріотичного виховання присутні у всіх виховних заходах, від бесід до годин спілкування», «Заходи патріотичного спрямування проводяться постійно. Як класний керівник часто спілкуюся з учнями про любов до України» тощо).

Деякі респонденти апелюють до планів виховної роботи в освітніх закладах та необхідністю проводити заходи, присвячені певним подіям («Згідно з річним виховним планом та відповідно до сучасних реалій», «Заходи проводяться відповідно до планування роботи школи, зокрема, планування виховної роботи класних керівників», «Тільки на важливі дні (День Конституції України, День Незалежності України тощо)», «У моїй школі проводяться заходи патріотичного спрямування тоді, коли є державні чи патріотичні свята», «Згідно з військово-патріотичним плануванням», «В різних класах по-різному. Але обов'язково відзначаються всі державні свята, «Відповідно до календаря знаменних дат і подій» тощо).

Аналіз відповідей учасників дозволяє зробити певні висновки: спорадичність та формалізм у роботі з дітьми є суттєвими ризиками, які знижують ефективність такої діяльності. Разом з тим, прослідковується позитивна тенденція щодо розуміння педагогами важливості насичення щоденної взаємодії з дітьми ціннісними установками та смислами незалежно від форм діяльності (уроки, заходи, ігри, бесіди тощо).

Суттєвим для нашого дослідження є фактор залучення учнів до діяльності в гуртках патріотичного спрямування. Було з'ясовано, що серед респондентів 6–17 років залучені до таких гуртків 47,4%; мають таку можливість, але не часто відвідують гуртки – 12,6%; не відвідують – 39,9% (рис. 4).

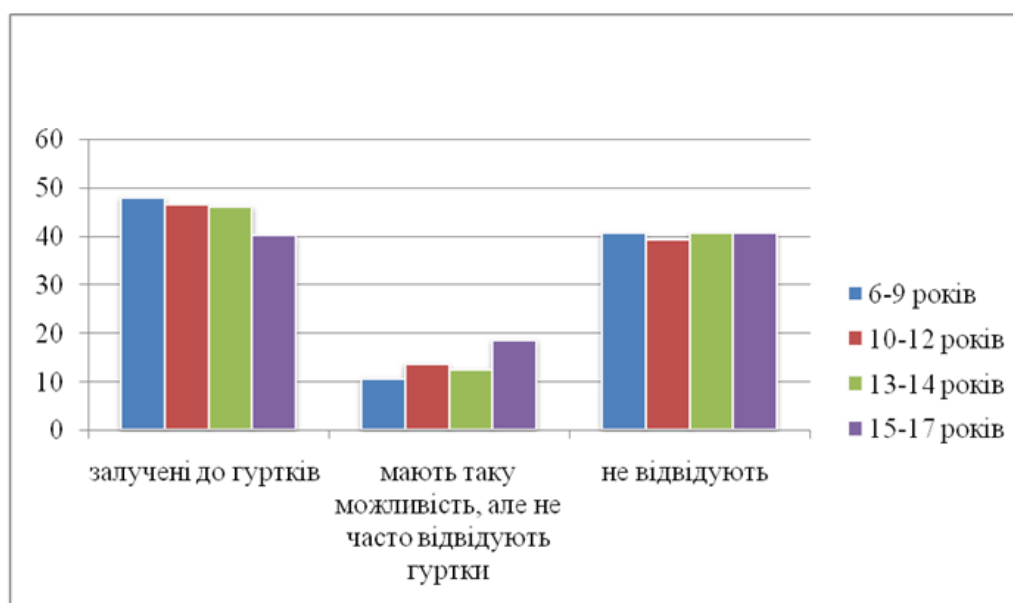

Рис. 4. Залученість учнів до діяльності в гуртках патріотичного спрямування.

Результати дослідження засвідчують, що майже половина дітей не беруть участі у роботі гуртків патріотичного спрямування або рідко залучається до такої діяльності. Це пов'язано з багатьма об'єктивними та суб'єктивними факторами, зокрема як завантаженістю дітей іншими активностями (спортивними секціями, заняттями з репетитором), так і відсутністю таких форм роботи в освітніх закладах. Наразі, у зв'язку з воєнним станом, велика кількість гуртків припинила свою роботу через зміну місця проживання як педагогів, так і дітей, залученість їх у волонтерську роботу, відсутність фінансових ресурсів тощо.

Підвищити залученість учнівської молоді до діяльності патріотичного спрямування можна через ігрову та змагальну діяльність, яка буде їм цікавою, дозволить проявити фізичні та моральні якості, самореалізуватися.

Серед ігор патріотичного спрямування найбільшу зацікавленість серед учасників опитування отримали: дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура») – 41,2%; козацькі змагання – 16,5% («Отаман», «Козацькі розваги», «Козацькі забави», «Козачата Фест», «Козацький гарт», «Козацькому роду немає переводу», «Я – козацького роду!»), «Посвята в козачата»); ігри «Зозуля» – 6,5%; «Патріот» – 5,8%; «Чаклун» – 4%; «Відун» – 3,2%; «Ігри патріотів» – 1,8%; «Пластун» – 1,1%, інші – 7,9%.

Варто відзначити, що більшість респондентів, обізнані з великою кількістю ігор різного спрямування, були їхніми учасниками або продовжують брати участь. Серед найбільш популярних ігор учасники називають: «Державні символи», «Лава на лаву», «Котигорошко», «Легенди УПА», «Символи нашого краю», «Моя Україна», «Чим багата українська хата», «Підбери одяг для Оленки та Дмитрика», «Ми – з України», «Земля», «Кобзар», «Мак», «Заповідні силуети», «Збери візерунок», «Реставрація старого фото», «Я і Україна», «Криївка», «Битва націй», «Осінній рейд», «Все буде Україна», гра-реквієм «Герої нашого краю», «Підхід вартових», «Влучний стрілець», «Пересування на бочці», «Запорожець на Січі», «Україна вишивана», «Обереги мого краю», «Відгадай свято», «Свята вечеря», «Млин», «Один день в армії», «Впоряд», «Рятівник», «Юкрейн ГТА» тощо.

Разом з тим, 12% респондентів не змогли назвати жодної гри, що свідчить про необхідність популяризації дозвілля з використанням ігор патріотичного спрямування.

Позитивним показником є широкий спектр ігрової діяльності, який педагоги та виховники використовують у роботі: народні рухливі ігри, сюжетно-рольові, дидактичні, військово-прикладні, туристсько-спортивні, історико-краєзнавчі, культурно-мистецькі, інформаційно-пізнавальні, національно-патріотичні квести, спортивно-художні фестивалі тощо.

Серед коментарів наголошувалося про ефективність такої діяльності («Народні ігри – невичерпне джерело патріотичного виховання. Через залученість у гру діти розуміють та усвідомлюють особливості українського побуту, обрядовості, звичаїв тощо», «Ігри допомагають виховувати інтерес до предметів українського побуту», «На мою думку, патріотичні ігри допомагають розкрити дітям різні аспекти устрою та побуту війська українських козаків, виховують патріотичні почуття, чесність, сміливість», «Такі ігри обов'язково треба проводити і в закладах освіти, починаючи з дитячого садка. Ігри допомагають розкритися дітям, проявляють їхній характер, моральні якості, виховують такі риси, як самостійність, дисциплінованість, згуртовують та об'єднують колектив. Також ігри сприяють розвитку навичок командної роботи, вмінню піклуватися про спільну справу та загальний результат»).

Оскільки гра «Сокіл» («Джура») спрямована на здобуття різних компетентностей учасниками Гри (основні компетентності: 1) виховний ідеал Гри та самовиховання (кодекс лицарської честі, діяльність у рою та куреня тощо); 2) українознавство (історія, культура, традиції, мистецтво тощо); 3) самозарадність та рятівництво (власна безпека, надання першої домедичної допомоги тощо); 4) навички життя у природі (орієнтування, топографія, таборування, смуга перешкод тощо); 5) фізична та військово-спортивна підготовка (фізична культура, впоряд, стрільба, боротьба, самооборона, силові змагання, багатоборство тощо); 6) інші (кожен курінь може розробити додаткові компетентності), у ході дослідження було з'ясовано, які види (теми) занять у грі «Джура» подобаються учасникам найбільше [2].

Серед респондентів віком від 6 до 18 років найбільший пріоритет отримали військово-прикладні (64,9%) та туристсько-спортивні (61,7%) види занять.

На військово-прикладних заняттях учасники Гри ознайомлюються з комплексом професійних компетентностей (зокрема, загальновійськових) відповідно до програми з військового вишколу предмета «Захист України»; опановують базові навички самозахисту відповідно до однієї із систем самозахисту чи бойових мистецтв; вивчають загальні принципи догляду за зброєю, порядок

неповного розбирання та збирання автомата, прийнятого на озброєнні у ЗСУ; отримують навички стрільби зі зброї у стандартну мішень.

Туристсько-спортивні заняття допомагають освоїти основні засади таборування та забезпечення безпеки життєдіяльності, охорони та оборони табору, навчають облаштувати житлову, харчову, санітарно-гігієнічну зони; ознайомлюють з основними методами виживання в дикій природі (орієнтування, пошук джерел питної води, харчування за рахунок лісу, спорудження захисту для ночівлі, розпалювання і підтримання вогню, охорона та оборона); учасники вчаться виготовляти найпростіші знаряддя (спис, лук та стріли, сокиру тощо).

Історико-краєзнавчі заняття відзначили 46,3% респондентів. Завдяки таким заняттям учасники мають можливість поглиблювати знання про розвиток української державності; досліджувати українських героїв минулого або сьогодення та розповідати про них на сходинах рою чи куреня (або створювати, чи редагувати відповідну статтю у Вікіпедії, зокрема в іншомовному його сегменті).

43,7% зацікавлені у інформаційно-пізнавальних заняттях, які присвячуються поглибленню знань з різних сфер життя, зокрема правилам безпеки життєдіяльності, засадам долікарської допомоги при нещасних випадках, різних видах травмуваннях; вмінню надавати першу допомогу в разі розладів стану здоров'я тощо.

Культурно-мистецькі заняття, які обрали 35,3% учасників, присвячені вивченню українських пісень і танців різних жанрів, проведенню конкурсів, самопрезентацій, історії українських військових формувань, українських державних утворень, особливостям обрядового календаря українців, народним звичаям та традиціям тощо.

На виховних заняттях (28,8%) також формуються основні компетентності учасників Гри: виховання відповідно до Кодексу лицарської честі, створюється простір для проявів активності, самостійності, навичок командної роботи.

Серед педагогів, керівників роїв та куренів, виховників, тренерів пріоритет отримали: туристсько-спортивні заняття – 68,5%; історико-краєзнавчі – 59,3%; військово-прикладні – 54,7%; виховні – 49,9%; інформаційно-пізнавальні – 48,3%; культурно-мистецькі – 43,9% (рис. 5).

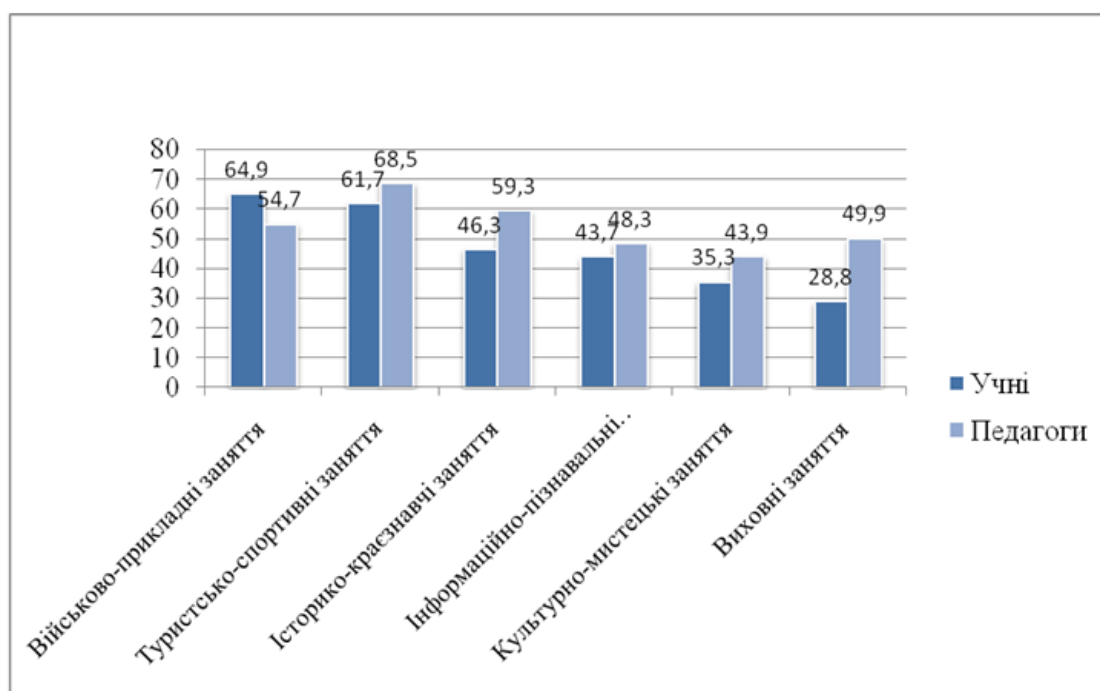

Рис. 5. Відповіді учасників дослідження на запитання «Які види (теми) занять у грі «Джура» подобаються найбільше?».

Такий розподіл пріоритетів між дітьми та дорослими є логічно виправданим та підтверджує важливість для дітей рухової активності, діяльності змагального характеру, бажання пригод, які вони отримують під час участі у походах, іграх, на сходинах рою чи куреня. В той час як дорослі у

виховній діяльності концентрують увагу не лише на отриманні дітьми навичок, а й на наповненні ігрової діяльності моральним змістом та ціннісними установками.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі.

Узагальнені результати дослідження дозволяють зробити висновки, що для військово-патріотичних ігор притаманно:

- пізнавальний характер і різноманітність ігрових мотивів, цілей; звернення до історії та традицій української культури, зокрема українського козацтва;
- військово-прикладна спрямованість знань і дій у грі;
- широкий арсенал активностей (для розвитку інтелектуальних, фізичних, вольових якостей учасників); оновлення та удосконалення педагогічних форм, прийомів і методів виховання сучасної учнівської молоді.

Завдяки участі у військово-патріотичних іграх учні отримують практикоорієнтовані знання та навички, мають можливість перевірити отримані знання у діяльності, спробувати себе в різних ролях, в індивідуальній і командній роботі. Участь у конкурсах та змаганнях дає можливість випробувати власні сили, проаналізувати свої слабкі та сильні сторони, розвинути вольові якості тощо. Отже, цінність військово-патріотичних ігор у контексті виховання патріотизму полягає у:

- вихованні у дітей та молоді на принципах державної незалежності і соборності України;
- створенні сприятливих умов для усвідомлення цінностей, національних та історичних традицій, смислоттєвих для держави та суспільства;
- популяризації серед здобувачів освіти здорового і безпечного способу життя, усвідомленої важливості безпечної поведінки, вихованні культури безпечної життєдіяльності;
- підвищенні соціальної активності учнівської молоді, організації змістовного дозвілля;
- розвитку громадянської відповідальності, створенні умов для прояву активної громадянської позиції;
- удосконаленні системи військово-патріотичного виховання учнівської молоді; розробленні та впровадженні інноваційних форм та методів патріотичного виховання, запровадженні ефективних практик самовиховання;
- формуванні стійкої мотивації до самостійних занять фізичною культурою, підвищенні рівня фізичної підготовленості та збільшенні рухової активності;
- залученні учнівської молоді до занять різними видами спорту (зокрема прикладними), які передбачають підготовку до дій у надзвичайних ситуаціях, надання само- та взаємодопомоги;
- військово-прикладній підготовці, набутті необхідних знань та навичок, важливих для майбутнього захисника Вітчизни; популяризації престижу військової служби у лавах Збройних Сил України;
- ознайомленні учнівської молоді з основами законодавства та знань щодо захисту Вітчизни, цивільної оборони, надання першої допомоги;
- формуванні національної гідності, прагнення до вивчення героїчних сторінок історії українського народу; формуванні гармонійно розвиненої особистості, свідомого громадянина-патріота.

У подальших деталізованих статтях будуть проаналізовані регіональні, гендерні, вікові особливості результатів анкетування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коломєць Г. А. Організаційно-педагогічні умови патріотичного виховання старших підлітків у процесі військово-спортивних ігор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2019. Вип. 10 (118) 19. С. 163–167. URL: <https://spppc.com.ua/index.php/journal/issue/view/1/118-pdf>.
2. Методичні рекомендації з організації роботи в куренях Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»). URL: <https://drive.google.com/open?id=1TR0460K100fNvu2t6vZPbfENauz00TX>.
3. Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура»): затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про деякі питання дитячо-юнацького військово-патріотичного виховання» від 17 жовтня 2018 р. № 845 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 143 від 26.02.2020, № 367 від 13.05.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2018-%D0%BF#Text>.
4. Тимчик М. В. Зміст патріотичного виховання учнів 7-9 класів у процесі фізкультурномасової роботи. *Фізичне виховання в сучасній школі*. 2013. № 6. С. 35–38.

5. Указ Президента України від 18 травня 2019 року № 286 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>.

REFERENCES

1. Kolomoiets H. A. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy patriotychnoho vykhovannia starshykh pidlitkiv u protsesi viiskovo-sportyvnykh ihor. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriia 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport). 2019. Vyp, 10 (118)19. S. 163–167. URL: <https://spppc.com.ua/index.php/journal/issue/view/1/118-pdf>. [in Ukrainian].

2. Metodychni rekomendatsii z orhanizatsii roboty v kureniakh Vseukrainskoi dytiacho-yunatskoi viiskovo-patriotychnoi hry «Sokil» («Dzhura»). URL: <https://drive.google.com/open?id=1TR0460K100-fNvu2t6vZPbfENauz00TX>. [in Ukrainian].

3. Polozhennia pro Vseukrainsku dytiacho-yunatsku viiskovo-patriotychnu hru «Sokil» («Dzhura»): zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro deiaki pytannia dytiacho-yunatskoho viiskovo-patriotychnoho vykhovannia» vid 17 zhovtnia 2018 r. № 845 (iz zminamy, vnesenyi zghidno z Postanovamy KM № 143 vid 26.02.2020, № 367 vid 13.05.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2018-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].

4. Tymchuk M. V. Zmist patriotychnoho vykhovannia uchniv 7-9 klasiv u protsesi fizkulturnomasovoi roboty. Fizyчне vykhovannia v suchasni shkoli. 2013. № 6. S. 35–38. [in Ukrainian].

5. Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 18 travnia 2019 roku № 286 «Pro Stratehiiu natsional'no-patriotychnoho vykhovannia». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>. [in Ukrainian].

Матеріал надійшов до редакції 22.09.2022 р.